

Lif eller död : ett gif akt till Sveriges unga kvinnor

Dahlgren, Lotten,

78 G a Br. Dahlgren

National Library
of Sweden

DAHLGREN L.

Under
Ung.
(Sv.)

LIF ELLER DÖD

ETT GIF AKT
TILL SVERIGES UNGA KVINNOR

AF

MAGNHILD

STOCKHOLM
TRYCKERI-AKTIEBOLAGET FERM
1910

Kungl. biblioteket

0 0000 000098544

Allt i världen sträfvar efter lif. Lif utstrålar från den allt uppvärmade solen. Lif ligger i det ur jordens sköte uppspirande fröet. Lif i plantan, som utvecklar sig i grenar och blad, från knopp och blomma till frukt. Lif alstrar djurvärlden, då den följer sin af naturen nedlagda fortplantningsdrift. Lif den högst stående af lefvande varelser, människan, då hon fullgör sin från skapelsen gifna bestämelse, den att befolka jorden, hvilket i sin högsta uttrycksform nämnes kärleken mellan man och kvinna. Lif spritter i barnets obetvingliga lust till rörelse, till lek och glädje. Lif i samhällets sträfvan till allt högre utveckling, allt större fullkomning.

Att allt jordiskt, för så vidt det rör det rent lekamliga, är dömdt att en gång förgås och försvinna, motsäger ej ofvanstående sats. En ständig förnyelse genomgår världen. På vintern följer vår, ur den vissna plantans frö spirar nya plantor; nya släkten af djur och människor följa på de försvunna. Som motvikt till de tröstlösa orden: förgängelse, förintelse, kan man ställa de hoppgivande: uppståndelse och förnyring.

* * *

I dessa dagar har en lära predikats, som står i strid mot denna enkla naturlag. Högt och oförbehållsamt har det för en hvar, som vill höra på, förkunnats, att meningen med tillvaron är något alldeles motsatt det som innefattas i ordet lif. — Nej, död är innebörden af den kunskap, man nu gör sig så mycken omak att sprida ut bland vårt folk. Den

tröstlösaste, mest förnedrande död, själfspillingens död, död åt allt som lefver, åt lifvet själf, åt jordens högsta renaste lycka: föräldraglädje, modersfröjd, hemlif, själfaktning, själsfrid. Med ett ord en död, på hvilken aldrig är att vänta någon uppståndelse, ingen morgondag.

Hvad som här åsyftas är för alla väl bekant. Ingen lång inledning är behöflig för att förklara, att det är upplysning om preventivmedlen vi mena.

Hvad som förr var en sak, rörande hvilken man i allmänhet sväfvade i okunnighet, har nu blifvit en på föredrag och i litteraturen öppet diskuterad fråga, där "kärlek utan barn", som det kallas, med en all blygsamhet åsidosättande öppenhet fritt framläggas och förklaras.

Till stor del ha åhörarinorna till de s. k. upplysande föredragen af detta slag, som hållits i hufvudstaden och annorstädes, bestått af unga kvinnor, hvilka genom sin okunnighet, omogenhet och väl äfven oskuld, man ansett lättast kunna påverka. Men vet denna ungdom hvilket gift som i och med det samma inympas i deras själar? Vet den, att det är dödens lära som förkunnas?

* * *

Låt oss här skärskåda de olika arter af död, som äro en oundviklig följd af dessa åsikters spridning och tillämpning.

Död åt barnet

är hvad det i första hand gäller. Barnet skall hindras komma till genom att förinta möjligheten för dess tillblifvelse. Som skäl för denna förkunnelse för bäres det elände, som tusentals varelser gå till mötes här i världen. Preventivmedlens förordare förmena sig tala rent af i människokärlekens namn.

Visserligen är det en sanning, att jordelivet för många, många är en vandring genom tåredalen, med nöd och brist, sjukdom, brott, lidande af alla slag i sitt följe, men detta är ett öde, som ej gifvetvis är bestämdt för alla. Se er omkring i världen! Där finnes fullt upp af elända det är visst, men äfven många goda, framgångsrika, lyckliga människor. Tänk på er själfva, inte saknar er tillvaro alla glädjeämnen? Du, som är ung, önskar helt säkert icke att du aldrig blifvit född.

Och väl har hvarje ung kvinna, för hvilken tanken att en gång själf äga ett barn ej är främmande, rätt att fråga: "Hvarför skulle just mitt barn, om jag finge något, bli ett afskum, en stackare? Skulle inte min kärlek, min omvårdnad, mitt exempel, kunna bära det genom lifvets svårigheter." Vacker är berättelsen om den moder, som, då hon stod inför valet att ur barnaflocken utse en af de små, som en rik välgörarinna ville adoptera för att lindra den fattiga familjens börda, efter en kort strid utropade: "Det får gå hur det vill! Jag kan inte göra mig af med någon!"

Denna sannsaga förverkligas utan tvifvel mångfaldiga gånger i lifvet. Så rymligt har naturen danat modershjärtat.

Men nu är det allt lif utan åtskillnad, som, ifall man följdriktigt efterlefde de nya lärorna, skulle tillintetgöras. "Död åt barnet", oafsedt om det är ett sorgebarn eller ett glädjebarn, som kunde komma. Äfven det lif, som om det finge utvecklas, kunde bli tusenden till välsignelse, skall hindras att blifva till. En grymmare, människofientligare lära kan man ej tänka sig. Det för människan så naturliga sträfvan det att bilda familj, att veta sig själf liksom förnyad och mångdubblad i sina efterkommande, anses för en föråldrad ståndpunkt. Som ett torrt träd skall hon stå där, utan blom, utan frukt. Död åt barnet är detsamma som en allmän afbefolkning. Så småning-

om skall jorden, om de som hylla dessa läror få hållas, ligga där tom och öde.

Ja, därhän måste det ovillkorligen gå.

Visserligen säges det samtidigt, att de som ha råd och lust, dem må det stå fritt att ikläda sig föräldraskapets besvärligheter, med rätt dock, ja skyldighet, att själfva genom preventivmedel reglera barnantalet. Men lyckolärans namn, "kärlek utan barn", pekar tillfyllest på hvartåt man syftar. Det är på barnets död, hvarken mer eller mindre.

Död åt moderslycka

är ju en naturlig följd af den slags död, hvarom nyss talats.

Moderlighet är för visso ej ett tomt talesätt. Det är en rent mänsklig känsla, som medvetet eller omedvetet slumrar i hvarje kvinnas bröst. Själva det lidande, som bringande af ett barn till världen innebär för modern, fördjupar blott denna känsla. Att trycka en varelse till sitt bröst, som är kött af ens kött, blod af ens blod, är en af de fröjder, som ej med någon annan kan förliknas. Om ingen smärta öfvergår den som en mor känner, då hon mister sitt barn, antingen genom döden, eller det som är långt bittrare, då det går förloradt i följd af synd och brott, så finnes knappt någon större jordisk fröjd än den en moder tillföres genom sitt barn. Denna lycka har sedan världens begynnelse varit moderskärlekens belöning.

Nu vill man förmena kvinnan att njuta denna så rent mänskliga glädje. Intet barn, alltså ingen moders-, ingen föräldraglädje.

Och om man ser något längre in i framtiden, till ålderdomen. Den tid skall ju komma, då rollerna bli ombyttas, då den omvårdnad modern ägnat barnet omflyttas så, att barnet tar vård om de åldrade föräldrarna. Försakar man barnet, måste man försaka

ålderdomens stöd och tröst. Med så mycket annat, går man äfven miste om detta. Hädanefter skulle strängt taget man endast ha främlingar eller allmänna vårdanstalter att ta sin tillflykt till och vara beroende af, då lefnadskvällen nalkas. Ingen öm son- eller dotterhand skall tillsluta ens ögon. En sorglig framtidsutsikt! Med moderslyckans död har man också betydligt afprutat förhoppningen på en lycklig ålderdom.

Död åt hemlif

är en annan ej mindre kännbar förlust, som de nya samhällsförhållandena, man ville ha införda, skulle föra med sig.

Det är väl knappt något, som är så lockande för den unga flickan som tanken på det egna hemmet. Att äga ett litet bo, där allt är ens eget, där hvarje sak blifvit sammanförd, ofta under försakelse och sträfvan, men just därför är en så kär, där man ställer och råder efter behag, där man har sin fröjd af att hålla det fint och prydligt, där man med ett ord är oinskränkt härskarinna, detta är de flesta unga kvinnors drömda ideal. Men hur skall väl nu detta ideal kunna realiseras?

Det är ju förnämligast de fria förbindelserna som de nya profeterna söka förhårliga. Att sådana äro tillåtna, ja t. o. m. att föredraga hör, som känt, till deras trossatser. Äktenskap, familj, hem, affärda de som gammalmodigt barnjoller. Barnet, som skall utgöra föreningsbandet mellan mannen och kvinnan, har man beslutat sig för att undvara, alla trohetslöften med deras förpliktelser skola också afskaffas. Kärlekslycka har man rätt att taga hvar och hur man finner den. I dag en, i morgon en annan, så lyder talet.

Att med en kärlek, så fattad, det egna hemmet alldeles lämnas ur räkningen, faller af sig själf.

För att det egna hemmet verkligen skall motsvara det drömda idealet, fordras ju att t v e n n e äro med om att bygga boet, hjälpas åt att draga tillsammans strå för strå, det som skall göra det huldt och tryggt. Äktenskapet, föreningen för lifvet mellan en man och en kvinna, som lofvat hålla tillsammans i nöd och lust, är, och har alltid varit, det mest betryggande för ett hems bestånd. Angriper och afskaffar man äktenskapet, ramlar i och med detsamma det egna hemmet. Den unga flickans vackraste dröm kan på detta vis aldrig bli en verklighet, all poesi, all skönhet bannlyses ur världen.

Död åt ärbarheten.

Blygsamhet och ärbarhet ha hittills ansetts som den sanna kvinnlighetens främsta prydnad. För mången värnlös ung flicka är denna hennes rikedom, hennes bästa skyddsvakt; hennes renhet den gloria, som långt mer än guld och juveler skänker henne världens aktning.

Nu vill man emellertid ha bort det som hittills utgjort kvinnans företräde: hennes känsla för kyskhet och sedlig anständighet.

Ty ingen må tro, att de lösliga förbindelserna och vanan att med nesliga medel söka förekomma följderna af dessa förbindelser, kosta kvinnan något mindre än ärbarhetens förlust. Hon kommer snart nog att finna, att hon kastat bort sig själf, och steget är sedan ej långt, som förer henne i prostitutionens armar.

I grund och botten föraktar mannen den kvinna, som han vet lånar sig till att begagna de här berörda naturvidriga metoderna. Han kan omöjligt i henne se det ideal af renhet och hängifvenhet, sådan han å sin sida drömt sig den kvinna, han önskar till följeslagerska genom lifvet. Tanken att blifva en bra mans hustru med den aktade och tryggade

ställning detta innebär, hvilket väl en gång hägrat för de flesta unga kvinnor, blir som så mycket annat ett luftslott som försvinner. För öfrigt, äfven om förbindelsen skulle sluta med en äktenskaplig förening, hur skall hustrun kunna göra sitt inflytande gällande till att förädla och fostra till själfvukt mannen vid sin sida, om hon själf ej är eller varit oförvitlig? Någon föresyn för sina barn och sin omgivning kan hon lika litet göra anspråk på att blifva.

Man skall kanske invända, att inom alla kretsar äfven dem, som stå högt på samhällsskalan, det som nu framhålles som så förkastligt, redan länge praktiserats. Äfven om ryktet, till mänsklighetens skam, härvid lag skulle tala sanning, kan det väl ligga någon ursäkt i att med andras exempel som sköld, söka skylla öfver det ens eget samvete säger en vara fördömligt?

Nej, ä r b a r h e t e n s d ö d, blir för hvarje kvinna, hvilken ställning hon än må intaga, den oundvikliga följden, om hon hemfaller åt preventivmedlens förråande slafveri.

Det är ett förfärande förakt för kvinnokönet, som tagit sig uttryck i det från manligt håll iscensatta öppna verkandet för barnalstringens förhindrande. Hur vältaligt och öfvertygande dessa läror än utläggas, hur bjärta än de färger äro hvarmed mödrarnas martyrskap utmålas, hur insmickrande talet om kvinnans rätt, ja plikt att njuta af den fria kärlekslyckan, så dölja de förledande orden en råhet utan gräns, en illa maskerad undermening, att kvinnan egentligen inte har någon annan bestämmelse än att vara mannens leksak, hvilken han kan begagna sig af efter godtfinnande.

Till hans arbetskamrat duger hon inte, icke till hans hjälperska och följeslagarinna. Till hans hustru ännu mindre. Hon är ett ting, som blott är till för att bereda honom en njutning för stunden, ett ting, som han föraktar och som i nästa ögonblick kan kastas bort för att ersättas med andra.

Till tal med denna underförstådda mening ha unga kvinnor kunnat lyssna! De ha gjort det utan att sjunka under jorden af blygsel! Deras stolthet har icke upprest sig, de ha icke protesterat, utan applåderat! Hvaraf denna förblindelse? Har vår tids kvinnliga ungdom förlorat känslan för det som är sundt och rätt? Vi vilja ej tro att så är, ty de goda frön som nedlagts i människonaturen ha en förunderlig lifskraft. Nej, det måste vara af okunnighet och bristande förmåga att särskilja lifvets och dödens gåfvor. Men mödrarna — skola de ej häjda sina döttrar innan det blir för sent? Hvarje moder med hjärta och förstånd skall helt säkert söka göra det. Mätte dessa modersröster äga tillräcklig kraft att göra sig hörda!

Död åt kroppens och själens hälsa

är ej den minst ödesdigra fara, som lurar bakom de nya lärorna. En del läkare hålla visserligen före, att preventivmedlen äro oskadliga. Men andra, hvilkas ord väga lika tungt, påvisa med den mest öfverbevisande tydlighet, att desamma föra med sig en mängd ohyggliga följsjukdomar, att de lidanden man vill undvika äro ringa mot dem man går till mötes. Ett förstördt nervsystem, minskade kroppskrafter blifva utan undantag ett abnormt könslifs konsekvenser.

Och den andliga hälsan, räknas den för intet? Skola icke själfförakt, lifsleda, blygsel införa sig själf och andra förr eller senare infinna sig hos dem, som trotsa naturens sunda lagar? Skall icke lifsmotet undergrävas, tillvaron blifva tung och värdelös?

Till en tid, så länge ungdomsberusningen varar, skall kanske den s. k. kärlekslyckan ersätta allt, man skall glömma att det är med förkastliga medel man förskaffat sig den. Njutning är målet för tillvaron. Men ungdomen är kort och lifvet långt. Hvad

återstår när den jäsande ungdomstiden är flyktad? Tomhet och leda. Ty hvad de nya profeterna framför allt äro angelägna om att beröfva människorna är just detta, som skulle kunna förhjälpa dem att bära dagens tunga och hetta: tron på något högre öfver och utom det trånga jordelifvet. Det som vi förstå med namnet religion.

Aldrig har dock en lära i högre grad burit dödens frö inom sig själf än den om ett otygladt driftslif. Snart nog skola dess bekännare i en förstörd andlig och kroppslig hälsa smaka dess skörd, dödens bittra frukter.

* * *

Du unga kvinna! På dig ställes frågan lif eller död?

Vill du tjäna lifvet genom att med ditt ärliga, trogna om än mången gång mödosamma arbete fylla en plats i samhället? Vår tid har ju det stora företrädet framför de gångna, att den håller arbetet i ära och skattar hvarje nyttig verksamhet till sitt rätta värde. Äfven den ensamma kvinnan, som i detta afseende vet att väl använda sina pund, har icke lefvat förgäfvat.

Kvinnans högsta bestämmelse är dock makans och moderns. Det rena moderskapet prisas med rätta som kvinnlighetens blomma.

Vill du bereda dig härför genom att behålla din kropp och din själ rena och obesmittade för den man du älskar, den ende, den med hvilken du hand i hand tänker dig skola genomvandra lifvet, den vid hvars sida du önskar åldras, din make, fadern till dina barn? Vill du göra dig värdig det sköna namnet moder, blifva en god uppfostrarinna för de barn, du och din make i kärlek och i känsla af föräldraskapets ansvar, bragt till världen, samt vårda dem som en välsignad himmelens gåfva!

Stora män, har det sagts, ha oftast sina mödrar att tacka för hvad de äro, deras största egenskaper

ha varit ett arf på möderne. Och de yttre lefnadsförhållandena spela härvid en föga viktig roll. Mången märklig man, ja, bland jordens allra största, ha varit hvad man kallar en *hyddans son*. Hvarför skulle du ej också kunna blifva en stor mans moder? Och om denna lott blott är ett fåtal beskärd, är det ej tillräcklig ära, att ha skänkt sitt land goda medborgare, hederliga och nyttiga män och kvinnor?

Det är icke sant, vi upprepa det, att lifvet endast rymmer nöd och elände. Det är oftast sådant människorna själfva gjort det till. I sig själf är det godt och barmhärtigt. Tusenden, ej minst bland de ringa, ha visat, att de kunna göra sig till sin egen lyckas smed, att de förstått få ut ur lifvet det som gjort det värdt att äga.

* * *

Eller vill du tjäna *döden*? Barnets död, moderslyckans död, hemmets, samhällets, ärbarhetens, kroppens och själens död.

Lif eller död?

Välj!

Alla sanna fosterlandsvänner böra hjälpa till att sprida det förtjänstfulla arbetet

Könsfrågan

Dess hygien och pedagogik.

Af Med. Dr **Henrik Berg**. Praktiserande läkare i Stockholm.

Andra uppl. 4:de—6:te tusendet. Pris 2 kr.

Ur pressens varma rekommendationer må följande anföras:

Professor C. G. Santesson säger i en längre anmälan i "*Hygienisk Tidskrift*" bland annat följande:

— — — — "Uppfattningen är alltigenom sund, nobel och manlig. — — — — Preventivmedel icke blott bestämdt utdömas ur moralisk synpunkt utan framhållas äfven såsom ofta direkt skadliga till sina följder." — — —

Doktor Karl Fries skriver i "*Förbundetidningen*" bland annat: "Man måste vara förf. *mycket* tacksam för hvad han åstadkommit och hoppas att denna lilla bok må nå vida kretsar af den manliga ungdomen och bidraga till att skapa en riktigare, högre och renare syn på dessa ting än som nu är vanlig."

Pastor Karl Gasslander skriver i "*Sv. Morgonbladet*" bland annat:

"Om i hem, skola, lagstiftning vidtoges de åtgärder, som här i detta arbete föreslås, så skulle det nog bli en stark lyftning af den svenska folkstammen i kroppslig sundhet och sedlig kraft."

I "Sveriges Vål" har märket Sven Bosen skrivit en längre sympatisk anmälan, ur hvilken vi citera:

"Den är lungt och sakligt skriven utan att bli torr lärobok. Den är instruktiv och väckande på en gång, och den sluter sig värdigt till den följd af arbeten i samma riktning, som utgifvits af samme förf. Hans nya bok är värd stor uppmärksamhet."

Dessutom anför vi följande:

"En bok, som bör läsas och begrundas. Intet viktigare område af det stora ämne, som bokens titel anger, har blifvit förbigånget. Arbetet innehåller många nyttiga råd och lärdomar."

Bohusläningen.

"Det är icke blott den sakkunnige läkaren utan ock den varm-hjärtade ungdomsvännen, som i denna bok talar till alla, som vilja lyssna."

Reformatorn.

"Detta är en bok, som vi på det varmaste rekommendera åt alla unga män och kvinnor att noggrant och allvarsamt studera. Den kände auktoriteten och sedlighetsvännen Henrik Berg gifver här många praktiska råd, genom hvars efterföljande mycken sjuklighet och elände förebygges.

Köp den; den är värd priset många gånger om!"

Bergslagernas Nyheter.

Hos alla bokhandlare samt *E. V. Hellströms Förlagsexp.*, Stockholm C.

Obs. I parti hög rabatt.

Homestead

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

